

Sentencja wyroku

W Imieniu Rzeczypospolitej Polskiej !

Dnia 14 maja 1948 r.

Sąd okręgowy w Wadowicach w Wydziale V. karnym w składzie następującym :

Przewodniczący S.O.Dr. K. Zachariasiewicz
Sędziowie ławnicy Galarz Ludwik , i Byrski Karol
Protokolant W. Fabiova

w obecności Podprokuratora S.O.Urbanskiego , rozpoznawszy dnia 13 i 14 maja 1948 r. sprawę

1/ Emanuela Wyleżaka

ur. 25.3.1912 w Pi karach Śląskich syna Roberta i Magdaleny wyznania rzym kat. narodowości polskiej , przynależności państwowej niemieckiej , lesniczego , znanego , ojca 2-ga dzieci , ukończył 8 klas szkoły powszechnej , 3 gim.i ukończył szkołę lesniczą w Herbach Śląskich , niekaranego ,

2/ Franciszka Swacha

syna Tomasza i Małgorzaty z Paculow , ur. 9.10 1898 w Tarnau pow. opolski i tamstale zamieszkały , wyznania rzym. kat. przynależności państwowej niemieckiej , rolnika , niekaranego , ukończył 8 klas szkoły powszechnej ,

3/ Hugo Drabiga

syna Oskara i Klary z domu Zubek , ur. 16.7.1920 w Wielkich Paniowach powiat Pszczyzna , ost.zam. w Mokrem pow. Pszczyzna przynależności państwowej polskiej , narodowości niemieckiej rzym. kat. ukończył szkołę powszechna i 3 lata szkoły zawodowej , wolnego , bez majątku , niekaranego ,

4/ Angstmanna Alberta

syna Antoniego i Marii przynależności państwowej i narodowości niemieckiej , ur. 1.12 1894 , wyznania rzym. kat. z zawodu drukarza , znanego , z Maria Krug ojca 1 dziecka , niekaranego , zam. w Frankfurt nad Menem ,

5/ Charlotte Ebert

corke Ernesta i Marii Richter ur. 12.3.1922 w Lichtenstein / Saksonia / , przynależności państwowej i narodowości niemieckiej , wyznania ewangelickiego , hafciarke , zam. w Lichtenstein , niekarana , bez majątku , ukończ. szkołę powszechna wolna ,

oskarzonych o to, że :

I. w czasie od września 1939 do maja 1945 *ur* na obszarze Rzeszy niemieckiej i na okupowanych ziemiach Rzeczypospolitej Polskiej , należąc do sztafet ochronnych / Schutzstaffeln SS/

186

powołanych przez niemiecką narodowo-socjalistyczną partię robotniczą, działającą w interesie państwa niemieckiego, a mianowicie:

1. Emanuel Wyleżalek od 15 września 1944 r.
2. Franciszek Swach od czerwca 1944 r.
3. Hugo Drabig od 1 września 1944 r.
4. Albert Angstmann od sierpnia 1944 r.
5. Charlotte Ebert od sierpnia 1944 r.

oraz pełnić obowiązki służby wartowniczej wśród załogi obozów koncentracyjnych, zorganizowanych przez władze państwa niemieckiego, a mianowicie:

- 1/ Emanuel Wyleżalek od 15 września do 4 listopada 1944 w Oranienburgu od 4 listopada 1944 do 18 stycznia 1945 r. w Oswiecimiu a następnie w Sachsenhausen, Mathausen, Ebensee, Gusen,
- 2/ Franciszek Swach od czerwca 1944 r. do stycznia 1945 w Oswiecimiu podoboz Brzezinka, a następnie w Dachau
- 3/ Hugo Drabig od września 1944 r. do stycznia 1945 r. w Oswiecimiu podoboz Brzezinka
- 4/ Albert Angstmann od sierpnia 1944 r. do stycznia 1945 r. w Oswiecimiu podoboz Monowice, a następnie w Grossrosen, Oranienburg, Flossenbürg
- 5/ Charlotte Ebert od sierpnia do 15 września 1944 r. w Ravensbruck, a następnie od 15 września do 4 listopada 1944 r. w Oswiecimiu podoboz Brzezinka, później w Oranienburgu

brali udział w grupie przestępczej, która drogą masowych morderstw, głodowego wyniszczenia, niewolniczej pracy, terroru, grabieży mienia, poniżania i przesładowania ludności cywilnej krajów okupowanych i jeńców wojennych, miała na celu zbrodnie wojenne i zbrodnie przeciwko ludzkości

p o n a d t o

I/ Emanuela Wyleżalkę o to, że:

II. W maju 1942 r. w Tarnowskich Gorach będąc obywatelem polskim zgłosił swoją przynależność do narodowości niemieckiej,

III. W 1940 r. w Tarnowskich Gorach idąc na reke władzy państwa niemieckiego oskarżył przed tajną policją niemiecką t zw. Geheim-Stadtpolizei Marię Sapałowa o pisanie i rozpowszechnianie polskich piosenek patriotycznych, na skutek czego Sapałowa oraz Franciszka Stawinoga, Elżbieta Szymeczko,,

187

Elfryda Hutyra, Gertruda Reichel, Elżbieta Stolfik, które od Sapałowej otrzymały te piosenki, zostały uwięzione i skazane przez Sad niemiecki na kary kilkuletniego więzienia.

IV. Z koncem 1944 r. w Oswiecimiu idąc na reke władzy państwa niemieckiego, znecał się w sposób wyrafinowany nad więziami osadzonymi w obozie koncentracyjnym przez ich bicie, a w szczególności pobił do nieprzytomności jednego z więźniów nieustalonego nazwiska za to, że rozmawiał z jedną z więźniarek.

2/ Franciszka Swacha o to, że

V. w 1944 r. w Brzezince idąc na reke władzy państwa niemieckiego brał udział w dokonywaniu zbrojstwa więźniarek pochodzenia żydowskiego w ten sposób, że z karabinu strzelał w tłum więźniarek ucielających przed wysyłką ich do krematorium,

5/ Charlotte Ebert o to że :

VI. w jesieni 1944 r. w Brzezince idąc na reke władzy państwa niemieckiego jako SS Aufseherin działała na szkodę więźniarek osadzonych w obozie koncentracyjnym przez ich nieludzkie bicie i kopanie aż do utraty przytomności to jest o czyn pod I. przestępstwo z art. 4 par. 2 i 3 b/ dekretu z dnia 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu obwieszczenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 11.12.1946 r., czyny pod III, IV, VI przestępstwo z art. 2, czyn zas pod V przed przestępstwo z art. 1 ustawy powyższego dekretu, czyn zas pod II. przestępstwa z art.1 dekretu z 28.6.1946 r.

p o s t a n o w i ł :

I. Uznac oskarżonych :

- 1/ Emanuela Wyleżałka,
- 2/ Franciszka Swacha,
- 3/ Hugo Drabuga,
- 4/ Alberta Angstmanna
- 5/ Charlotte Ebert

winnymi przestępstwa z art. 4 par. 1 w związku z par. 2 i 3 lit. b/ dekretu z 31.8.1944 o wymiarze kary dla faszystowsko - hitlerowskich zbrodniarzy winnych zbrojstwa i znechania się nad ludnością cywilną i jencami, popełnionego w ten sposób, że pełniac obowiązki służby wartowniczej wśród załogi obozów koncentracyjnych zorganizowanych przez władze państwa niemieckiego, a mianowicie na terenie obozu w Oswiecimiu

- 1/ Emanuel Wyleżałek od 4.11.1944 r. do 13.1.1945 r.
- 2/ Franciszek Swach od czerwca 1944 r. do 30.1.1945 r. podoboz Brzezinka
- 3/ Hugo Drabig od września 1944 r. do 1.1.1945 r. podoboz Brzezinka
- 4/ Albert Angstmann od sierpnia 1944 r. do 20.1.1945 r. podoboz Monowice/
- 5/ Charlotte Ebert od 15.9.1944 do 4.11.1944 / podoboz Brzezinka /

brali udział w grupie przestepczej, która droga masowych

75
188

zabójstwa, głodowego wyniszczenia, niewolniczej pracy, terroru, grabieży mienia, poniżenia i przesładowania ludności cywilnej krajów okupowanych i zbrodni wojennych przeciwko ludzkości i za to skazać ich po myśli art. 1 par. 1 powołanego dekretu

- 1/ Emanuela Wyleżaka na karę więzienia przez osiem lat
- 2/ Franciszka Swacha na karę więzienia przez pięć lat
- 3/ Hugo Drabiga na karę więzienia przez sześć lat
- 4/ Alberta Angstmanna na karę więzienia przez osiem lat
- 5/ Charlotte Ebert na karę więzienia przez cztery lata

II. Uznać oskarżonego Emanuela Wyleżaka nadto winnym przestępstwa z art. 1 par. 1 dekretu z 28.5.1946 r. o odpowiedzialności karnej za odstępstwo od narodowości polskiej w czasie wojny popełnionego w sposób w ustępie II opisanym i za to skazać go po myśli art. 1 par. 1 tegoż dekretu na karę więzienia przez dwa lata.

III. Uznać oskarżonego Emanuela Wyleżaka winnym przestępstwa z art. 2 dekretu z 31.8.1944 r. wyżej cytowanego, popełnionego w sposób wyżej w ust. III opisany i za to skazać go po myśli art. 2 tegoż dekretu na karę więzienia przez osiem lat.

IV. Po myśli art. 31 k.k. wymierzyć oskarżonemu Emanuelowi Wyleżakowi za powyższe przestępstwa karę łączną więzienia przez dwanaście lat.

V. Po myśli art. 3 kpk. umorzyć postępowanie karne odnośnie oskarżonych: Emanuela Wyleżaka, Franciszka Swacha, Alberta Angstmanna i Charlotte Ebert; o przestępstwa z art. 2 dekretu z 31.8.1944 r. o ile chodzi o działalność tych oskarżonych poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej.

VI. Po myśli art. 58 k.k. zaliczyć oskarżonym na poczet orzeczonej kary więzienia okres tymczasowego aresztowania od chwili wydania ich władzom polskim a to: Emanuelowi Wyleżakowi od dnia 28.5.1946 r. Franciszkowi Swachowi od dnia 27.6.1946 r. Hugo Drabigowi od dnia 13.12.1946 r. Angstmannowi Albertowi od dnia 3.2.1947 r. i Charlotte Ebert od dnia 19.12.1946 r. i wszystkim po dzień 14 maja 1948 r.

VII. Po myśli art. 7 powołanego dekretu z 31.8.1944 r. orzec przeciw wszystkim oskarżonym a to: Emanuelowi Wyleżakowi, Franciszkowi Swach, Hugo Drabigowi, Albertowi Angstmannowi i Charlotte Ebert utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na okres czasu po sześć lat oraz utratę całego mienia skazanych na rzecz Skarbu Państwa.

VIII. Uniewinnić oskarżonych Emanuela Wyleżaka, Franciszka Swacha i Charlotte Ebert z dalszych zarzutów oskarżenia

189

IX. Po myśli art. 598 kpk. i art. 4 poos. zwolnić wszystkich oskarżonych od ponoszenia kosztów postępowania i opłat sądowych.

Uzasadnienie.

I. Oskarżony Emanuel Wyleżalek wyjaśnił na rozprawie że pochodzi z rodziny polskiej, urodzony w Piekarach Śląskich, uczeszczał do szkoły lesnej w Hernach Śląskich przed wojną był na posiadzie podlesniczego w Lipce powiat Tarnowskie Góry. W wojsku polskim nie służył, zaliczony był bowiem do kategorii D. W czasie okupacji w 1940 r. otrzymał posadę gajowego, a w sierpniu 1941 powołany został do niemieckiej służby wojskowej w artylerii przeciwlotniczej.

Dnia 15 września 1944 r. wcielony został ze swoją jednostką wojskową do Waffen-SS, a w dniu 4 listopada 1944 r. wysłany do pełnienia służby w obozie koncentracyjnym w Oswiecimiu, w 3 kompanii S.S. w stopniu gefreitera. Służbę w Oswiecimiu pełnił do ewakuacji obozu 18 stycznia 1945 r. Następnie w maju 1945 dostał się do niewoli amerykańskiej, a w maju 1946 wydany władzom polskim.

W Oswiecimiu pełnił służbę jako wartownik z bronią. Nie zna warunków wśród jakich więźniowie w obozie przebywali, gdyż z więźniami się nie stykał. Miał tylko obowiązek pilnowania by więźniowie nie zbiegli.

Odnosnie zarzutu pod III. jakoby donosił do policji niemieckiej kobiety polskie o kolportaż piosenek polskich - wyjaśnił, na rozprawie, że znał Marię Sapałową i jej męża od roku 1932 i opowiada przebieg zajścia z tą piosenką polską.

Mianowicie będąc w roku 1940 w domu Sapałowej w rozmowie pytała się Sapałowa oskarżonego czy zna piosenkę "Gdy wolności głos się znów rozlegnie", przytem piosenkę tę spisana na kartce wręczyła oskarżonemu. Oskarżony spotkał ją do kieszeni. Następnie jadąc autobusem spotkał swego krewnego Piotra Wyleżalka z którym pił w restauracji w Kozłowej Górze. Spiewając przypadkowo wyciągnął z kieszeni kartkę z piosenką, okazał ją Piotrowi Wyleżalkowi który tę kartkę zatrzymał. Następnie zapomniał o tej kartce, a kiedy w 3 tygodnie później spotkał się z Piotrem Wyleżalkiem, ten mu opowiadał iż po poprzednim spotkaniu był tak pijany, że nie wiedział kiedy do domu wrócił. W sprawie tej kartki oskarżony nie był wcale wzywany do Policji. W czasie pobytu w restauracji w Kozłowej Górze oskarżony wspomniawszy Piotrowi Wyleżalkowi że kartkę z piosenką otrzymał od Sapałowej.

Piotr Wyleżalek mieszkał w Piekarach Śląskich a Sapałowa w Tarnowskich Górach.

Odnosnie zarzutu pod IV. oskarżony zaprzecza by kiedykolwiek w obozie przebywał na oddziale kobiecym.

II. Z wyjaśnien oskarżonego wynika, że oskarżony jako członek Waffen-SS pełnił służbę wartownika w obozie oświęcimskim od 4 listopada 1944 do 3 stycznia 1945 r. Oboz oświęcimski to wielka żłobnia niemiecka. Sami Niemcy określali ten oboz nazwą: "Vernichtungslager". Tu dokonywano zagłady setek tysięcy ludzi drogą gazowania, głodzenia, zabijania, tracenia zastrzykami i drogą innych wyrafinowanych, sadystycznych tortur fizycznych i moralnych.

Oskarżony należał do załogi obozu oświęcimskiego

190
brak udział w grupie przestępczej, która miała na celu zbrodnie przeciw ludzkości i zbrodnie wojenne.
W świetle orzeczeń Najwyższego Trybunału Narodowego w sprawie Rudolfa Hessa oraz w sprawie G. abnera i tow każdy członek załogi obozów koncentracyjnych bierze udział w zbrodni, za którą odpowiadać winiem.

Twierdzenie oskarżonego że nie znał wewnątrz, wśród których więźniowie w obozie Zwili - obalił...
Georga Michaela Beera z dnia 21 maja 1947 r. na rozprawie odczytane, który wyjaśnił, że każdy strażnik obozu oświęcimskiego pełnił służbę na zmianę co trzeci tydzień, a mianowicie pierwszego tygodnia w zewnętrznej straży obozowej tj. pilnowanie więźniów celem zapobieżenia ucieczce, drugiego tygodnia na tzw. "Hauptwache", a w trzecim tygodniu dozоровanie więźniów przy pracy, jak również przy doprowadzaniu i odprowadzaniu z obozu.

Świadek Zofia Zucker zeznała, że nie może stwierdzić czy oskarżony Wyleżałek był tym właśnie, który ciężko pobił jednego więźnia, stwierdza jednak jako więzień obozu oświęcimskiego że przeszła cała pełna cierpienie fizycznych i moralnych, że widziała setki osób zabitych przez SS-manów, że każdy z SS-manów w tym czasie na terenie obozu był katem zbrodniarzem, a kroki jego znaczyły ślady krwi więźniów.

Jakkolwiek przewod sądowy nie wykazał, by oskarżony Wyleżałek dopuścił się jakiegos czynu znecania się nad więźniami, sam jednak jego udział w zakładzie obozu oświęcimskiego w charakterze członka Waffen-SS stanowi zbrodnie z art. 4 par. 1 w związku z par. 2 i 3 pkt. b/ dekretu sierpniowego i Sad uznał go winnym tejże.

III. Na podstawie dokumentu ur. "Vorlaufiger Ausweis" karta 58 - wynika, że oskarżony Wyleżałek w roku 1942 zgłosił swoją przynależność do narodowości niemieckiej jako obywatel polski i otrzymał III grupę narodowości niemieckiej. Trudno przypuszczać by oskarżony otrzymał dowód tego rodzaju bez podpisania odpowiedniego wniosku i za ten postępek oskarżony odpowiada z art. 1 par. 1 dekretu czerwcowego, której to zbrodni uznał go winnym.

IV. Na podstawie zeznań świadka Marji Sapałowej / K.13 14 i prot. rozprawy / ustalił Sad następujące fakty:
Sapałowie znali przed wojną Wyleżałkę - zostali go za Polaka. Kiedy pewnego razu w r. 1940 odwi... oskarżony Wyleżałek, Sapałowa zapytała się oskarżonego czy zna piosenkę: "Gdy wolności głos się znow rozlegnie". Oskarżony prosił, by mu Sapałowa tę piosenkę napisała. Sapałowa chciała podyktować ją Wyleżałkowi i Wyleżałek pierwsze słowo tej piosenki napisał, na prośbę jego Sapałowa sama na kartce papieru resztę tej piosenki mu napisała. Kartkę tę schował Wyleżałek.

W jakimś czasie... miesiąc lub dwa miesiące później, Sapałowa po przeprowadzeniu rewizji w mieszkaniu została aresztowana. Przy przesłuchaniu okazano jej karteczkę z piosenką, która poprzednio wręczyła Wyleżałkowi. Sapałowa tłumaczyła się że kartkę z piosenką znalazła na ulicy i przepisała ją, na to gestapowiec zarzucał jej, że przecież piosenkę tę otrzymała od sasiadki. Sapałowa przypominała sobie, że Wyleżałkowi na pytanie odowiedziała nieopatrznie, że otrzymała wiersz od sasiadki. Te okoliczności nasunęły Sapałowej podejrzenie, iż nikt inny tylko Wyleżałek donosił ją do Gestapo. Sapałowa przeszła

następnie przez więzienie niemieckie w Tarnowskich Gorach Katowicach, rockawiu, a w lecie 1941 r. stanęła przed sądem ludowym niemieckim w Berlinie, który skazał ją na 4 lata więzienia. Sapałowa wcale nie znała krewnego oskarżonego Wyleżałka Piotra.

Razem z Sapałowa zostało skazanych 7 innych kobiet za kolportaż piosenki polskiej.

Zeznania Sapałowej popierają również świadkowie Franciszka Stawinoga, Elfyryda Hutyra, Gertruda Reichel, i Elżbieta Stolfik - / prot. rozpr. /, które równocześnie z Sapałowa zostały skazane w Berlinie w r. 1941 za kolportaż tej samej piosenki polskiej, gestapo bowiem przeprowadzało rewizje u sąsiadek Sapałowej i aresztowane kobiety przyznały się iż znały piosenkę polską, z czego podniesiono w akcie oskarżenia zarzut, iż prowadziły propagandę antyniemiecką.

Zeznania tych świadków i Sapałowej różnią się tylko co do jednej okoliczności, a mianowicie Sapałowa twierdzi, że nie zauważyła w akcie oskarżenia, by tam nazwisko Wyleżałka było wymienione, natomiast pozostałe kobiety stwierdzają, że dobrze pamiętają, że Elfyryda Wyleżałek był wymieniony w akcie oskarżenia, z czego wywnioskowały, że Wyleżałek był donosicielem w tej sprawie.

Obec powyższych ustaleń, wyjaśnienia oskarżonego w tej kwestii przedstawiają się jako wykretne.

Dowodem, że oskarżony Wyleżałek miał kontakty z policja niemiecka, są zeznania świadka Heleny Paus / k. 120 i prot. rozpr. /

Zeznaje ona pod przysięgą, że kiedy jej męża Juliusza 15. 4. 1940 aresztowało gestapo, nie wiedząc o co chodzi - interweniowała kilka razy u gestapowców i w czerwcu 1941 w Bytomiu na jej nalegania - oświadczył gestapowiec referent danej sprawy - że los jej męża zależy od gajowego Emanuela Wyleżałka z Miasteczka / pow. Tarnowskie Góry /, który jest ważnym świadkiem w tej sprawie.

Świadek Paussowa nie znała wogóle świadka Wyleżałka. Gestapowiec nazwiskiem Roltyn napisał jej na kartce dokładny adres Wyleżałka i skierował ją do oskarżonego. Paussowa udała się do oskarżonego, przedstawiła mu o co chodzi, prosiła by nie obciążał męża, a Wyleżałek po oglądnięciu fotografii męża i szwagra Paussowej - która mu okazała Paussowa, - oświadczył, że ich nie zna, że będzie w gestapo i sprawę wyjaśni.

Przystawieniu do ocz świadka Heleny Paus - oskarżony Wyleżałek przyznał, że Paussowa była u niego, że okazywała mu fotografie męża i szwagra i że oskarżony był następnie w Prezydium policji w Bytomiu i tu sprawdził, iż zaszła jakaś omyłka w tej sprawie.

Na podstawie powyższych ustaleń Sąd przyjął, że oskarżony Wyleżałek był donosicielem w sprawie Sapałowej i tow. że dopuścił się tym zbrodni z art. 2 sekretności sierpniowego.

Przy wymiarze kary oskarżonemu Wyleżałkowi przyjął Sąd jako okoliczność obciążającą, iż oskarżony pochodzi z rodziny polskiej, jak świadczy nawet i jego i wymierzył mu karę łączną 12 lat więzienia jako odpowiadającą przewinieniu i zgodną z sankcją karną za poszczególne przestępstwa.

Dalsi oskarżeni a to Franciszek Swach, Hugo Drabik, Albert Angstmann i Charlotte Ebert, przyznają, że pełnili obowiązki członków załogi obozu oświęcimskiego w okresie czasu w sentencji wymienionym z tym, że Franciszek Swach był przydzielony do 8 kompanii S^o jako szeregowiec, oskarżenie

192

ny Hugo Drabik również do Waffen-SS w stopniu UnterScharführera

Natomiast Albert Angstmann przyznał, że wcielony był do SS Totenkopfverbände, że do N.S.D.A.P. należał od roku 1933, że ostatnio w SS. był w randze Hauptscharführera

Oskarżona Charlotte Ebert nacziarka z Lichtenstein przyznała, że przez około 8 tygodni była dozorczynią w obozie oświęcimskim.

Wymienieni oskarżeni dopuścili się zbrodni z art. 4 dekretu sierpniowego, jako członkowie grupy przestępczej bliżej opisanej już w ust. II niniejszego uzasadnienia wyroku i dlatego Sąd uznał ich winnymi tej zbrodni, wymierzając im kary odpowiednia przewinieniu.

Ustępem VIII sentencji wyroku uniewinniono oskarżonych Emanuela Wyleżałkę, Franciszka Swacha i Charlotte Ebert z zarzutu oskarżenia, jakoby ci oskarżeni dopuszczali się znecania, katowania i zabójstw więźniów obozu oświęcimskiego, albowiem przewod sądowy nie dostarczył dowodów, by tych czynów właśnie wymienieni oskarżeni dopuścili się, tymbardziej, że na terenie obozu pełniło obowiązki setki gastaowców mężczyzn i kobiet i jednaki uniform upodabnia do siebie tego rodzaju osobników.

Pozostałe części sentencji wyroku polegają na powołanych przepisach ustawy.

Na oryginalne właściwe podpisy.

Handwritten signature: J. Głowacki

Handwritten signature: Galina Sudwik

Przewodniczący
Sędzią
Kasacja
Opieka
Akta przesyła
Zawiadomienie

- 1) kasację
- 2) opielację
- 3) akta przesyła
- 4) zawiadomienie

Przewodniczący
Sędzią

Wzajemnie niepotrzebnie
Wzajemnie niepotrzebnie
Wzajemnie niepotrzebnie

Wzajemnie niepotrzebnie

Handwritten notes and signatures at the bottom of the page.